

Karl Englund: Arbetarförsäkringsfrågan i svensk politik 1884–1901. Studia Historica Upsaliensia 82. Uppsala/Stockholm, Almqvist & Wiksell (i komm.), 1976. 205 s.

Uanset alle kritiske indvendinger må man sige, at den nugældende svenske disputatsordning har ført til en glædelig beskæftigelse med mange hidtil mere eller mindre uberørte forhold og problemområder, som så igen har ført til en vældig strøm også af historiske disputatsarbejder, inden for og uden for de mange integrerede forskningsprojekter.

Karl Englund har i det foreliggende arbejde også taget et sådant emne op. Det drejer sig om problemet omkring udviklingen af en egentlig arbejderforsikringslovgivning, fra spørgsmålet for alvor rejstes i 1884 til loven om arbejdsgivernes erstatningsansvar i forbindelse med arbejdsulykker blev vedtaget i 1901.

Forfatteren ser rimeligt nok den svenske udvikling i en europæisk sammenhæng, hvor især forbindelsen til den tilsvarende lovgivning i Tyskland træder tydeligt frem. Undersøgelsens hovedindhold er dog en ganske detaljeret og omhyggelig redegørelse for det parlamentariske spil omkring arbejderforsikringslovgivningen. Sagen rejstes af Adolf Hedin i 1884 – muligvis primært for at udgøre en platform for Hedin ved valget til andetkammeret i september – og blev derefter i sine forskellige aspekter behandlet i rigsdagen, i regeringen og i 2 særlige arbejderforsikringskommissioner i de følgende 17 år.

Behandlingen af denne komplicerede proces ville dog nok have vundet yderligere, dersom Englund mere konsekvent havde søgt at analysere lovgivningsprocessen ud fra nogle overordnede problemstillinger af mere generel interesse. I indledningskapitlet er forfatteren selv inde på flere sådanne, delvist politologisk inspirerede, problemstillinger, men dersom sådanne problemstillinger skal være af betydning i et arbejde som dette, må de konsekvent fastholdes gennem hele analysen, og hertil kommer, at der må drages nogle konklusioner, der fastholder de vundne resultater af såvel generel som mere speciel karakter. Det sker ikke, og derfor står afhandlingen på dette område svagere end med hensyn til den mere traditionelle historiske beskrivelse af det yderst komplicerede begivenhedsforløb.

En anden indvending, der trænger sig på, er, at spørgsmålet om arbejderforsikring m. m. alene behandles på det parlamentariske plan. Problemets opkomst er også et resultat af en bestemt udvikling i det omgivende samfund, og det ville derfor have været rimeligt med en inddragelse af dette perspektiv. Forfatteren har nok i et vist omfang ret i sine bemærkninger om, at det ofte kan være en fordel at foretage en isoleret, men til gengæld mere dybtgående undersøgelse af et bestemt fænomen. I det foreliggende tilfælde ville det dog nok have været en styrkelse også at inddrage andre forhold end de rent parlamentariske.

Jørgen Elklit

Quellen zur deutschen Aussenpolitik im Zeitalter des Imperialismus 1890–1911, hrsg. von Michael Behnen. Ausgewählte Quellen zur deutschen Geschichte der Neuzeit. Freiherr vom Stein-Gedächtnisausgabe Band XXVI. Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1977. LVI+539 s. DM 63,00.

Grundfragen der deutschen Aussenpolitik seit 1871, hrsg. von Gilbert Zieburg. Wege der Forschung CCCXV. Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1975. 503 s. DM 43,00.

Siden Fritz Fischer i begyndelsen af 1960-erne startede debatten om de tyske krigsmål for og under Den første Verdenskrig, har tysk forskning omkring kejserrigets historie (1870–1918) været et spændende bekendtskab. Debatten har fra Fischers følelsesmæs-